

აჭარის დაცული ტერიტორიების გეოგრაფიული თავისებურებანი და
განვითარების პერსპექტივები

ივერი შავაძე

ელ-ფოსტა: iveri.shavadze492@ens.tsu.edu.ge

გეოგრაფიის დეპარტამენტი, ზუსტ და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა ფაკულტეტი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ი.ჭავჭავაძის გამზირი 3, თბილისი, 0179, საქართველო

ბოლო 50 წლის განმავლობაში ადამიანის საქმიანობამ შეცვალა ეკოსისტემები უფრო სწრაფად და ფართოდ, ვიდრე ჩვენი ისტორიის ნებისმიერ შესაძარბელ პერიოდში, ამ ცვლილებებმა მრავალი ეკონომიკური მოგება გამოიწვია, მაგრამ მზარდი გარემოსდაცვითი ხარჯებით, მათ შორის ბიომრავალფეროვნების დაკარგვა და მიწის დეგრადაცია, რამაც თავის მხრივ გამოიწვია მრავალი ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული ზარალი. ჩნდება მტკიცებულება იმისა, რომ ეროვნული მთავრობებისა და თემების მიერ გლობალურად დაცული ტერიტორიების სისტემებში განხორციელებულ გრძელვადიან ინვესტიციებს დიდი ანაზღაურება აქვს.

დაცული ტერიტორიები ბიომრავალფეროვნებისა და ეკოსისტემური სერვისების დასაცავად ყველაზე ეფექტური ინსტრუმენტია. ისინი ეფექტური არიან კარგად შენახულ ხმელეთის ეკოსისტემებში მიწათსარგებლობის ფართო გარდაქმნის შესაჩერებლად. თუმცა, დასახლებების ირგვლივ მიწის ფონდის ცვლილებები საფრთხეს უქმნის ბიომრავალფეროვნებას და ეკოსისტემურ სერვისებს, მათ საზღვრებში და ამცირებს ეკოლოგიურ კავშირს.

დაცული ტერიტორიების ქსელის გაფართოება, ერთობ მნიშვნელოვანი საკითხია მსოფლიოსთვის. ხელი შეუწყოს ბუნებრივი არეალის მნიშვნელოვან გაფართოებას, ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში 35 მილიონ ჰექტარზე მეტი ახალი ტყე დაცულია. დაცული ტერიტორიები უნდა იყოს ეფექტური ფუნდამენტური მიზნების შესრულებაში; კონსერვაცია, გარემოს მენეჯმენტი და მსოფლიო კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა. ეს არის რთული და მუდმივად განახლებადი ამოცანა, რომელიც მოითხოვს ბუნებრივი რესურსების ეფექტური მართვის მენეჯმენტის უნარს. იმისათვის, რომ კარგად ვმართოთ, საჭიროა ვიცოდეთ არსებული დაცული ტერიტორიების ძლიერი და სუსტი მხარეები და უკეთ გავიაზროთ კრიტიკული ფაქტორები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მათ ეფექტურ მართვას.

დაცული ტერიტორიების ქსელი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ბუნებრივი რესურსების შენარჩუნებაში, კულტურული და ბუნებრივი ღირსშესანიშნაობების პოპულარიზაციაში, საგანმანათლებლო და ტურისტული პროგრამების შემუშავებაში. მნიშვნელოვანია განისაზღვროს მიწის პოლიტიკისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების სახელმძღვანელო პრინციპები, ზონირება და სხვა.

ნაშრომის ფუნდამენტურ არსს წარმოადგენს დაცული ტერიტორიის ფუნქციური დანიშნულება, მიზანი, პერსპექტივები და გამოწვევები.